

Kaj/PLU
Sami Uotinen

30.11.2004

Helsingin kaupunki
Kaupunginhallitus
PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Khs dnro	2004-1230/543
Sin dnro	
Saap./Anl.	02-12-2004

Lausuntopyyntö 3.6.2004

MITEN LASTENSUOJELULAKI VELVOITTAÄ VIRANOMAISIA VALVOMAAN LAPSILLE HAITALLISEN ULKOMAINONNAN LEVITTÄMISTÄ

Helsingin kaupunginvaltuusto käsitteli 12.5.2004 Sari Näreen ja 8 muun valtuutetun tekemää aloitetta ulkomainonnasta vastaavan virkamiehen nimeämiseksi Helsingin kaupungille. Asian käsittelyn yhteydessä valtuusto hyväksyi toivomusponnen, jossa pyydetään kaupunginhallitusta selvittämään eduskunnan oikeusasiamiehen ja Kuntaliiton tulkinta siitä, miten **lastensuojelulaki** velvoittaa viranomaisia valvomaan lapsille haitallisen ulkomainonnan levittämistä.

Lastensuojelulain säännökset

Lastensuojelulain (683/1983) yleisten säännösten mukaan lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä etusija erityiseen suojeluun (LSL 1 §).

Lastensuojelun tarkoituksena on turvata em. oikeudet vaikuttamalla yleisiin kasvuoloihin, tukemalla huoltajia lasten kasvatuksessa sekä toteuttamalla perhe- ja yksilökohtaista lastensuojelua. Tavoitteena on, että lapsi saa kaikissa olosuhteissa sellaisen huollon kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983) on säädetty.

Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 1 §:ssä on säädetty lapsen huollosta. Lapsen huollon tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Huollon tulee turvata myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen vanhempiansa välillä. Lapselle tulee turvata hyvä hoito ja kasvatusta sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito. Lapselle on pyrittävä antamaan turvallinen ja virikkeitä antava kasvuympäristö sekä lapsen taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus. Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää.

Lastensuojelulain 2 luvussa on säädetty kasvuolojen kehittämisestä ja kasvatuksen tukemisesta. **Sosiaalilautakunnan ja kunnan muiden viranomaisten** on seurattava ja kehitettävä lasten ja nuorten kasvuoloja sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntyminen. Sosiaalilautakunnan on välitettävä tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin kunnan asukkailla ja kunnassa toimiville yhteisöille (LSL 6 §).

Hallituksen esityksen (HE 13/1983 vp.) mukaan lasten kasvuolojen kehittämällä tarkoitetaan toimia, jotka välittömästi tai välillisesti parantavat ja kehittävät lasten elinympäristöä ja muita kasvuoloja. Sosiaalihuollon lähtökohtana on sosiaalinen ongelma eli sellaiset olot, jotka estävät tai vaurioittavat yksilön, pienryhmän tai laajemman yhteisön suotuisaa kehitystä. Sosiaalihuollon tehtävänä on ennakoita ja havaita nämä ongelmat, ehkäistä ja korjata niitä. Sosiaalihuolto ei kuitenkaan yksinään kykene riittävän laajasti vaikuttamaan lasten kasvuoloihin.

Lasten kasvuoloihin vaikuttaminen on katsottu ennen kaikkea eri viranomaisten ja yhteisöjen yhteistyöalueeksi. Sosiaalilautakunnan keskeisiä tehtäviä on välittää lasten ja nuorten kasvuoloista ja sosiaalisista ongelmista tietoa erityisesti niille viranomaisille, jotka toimillaan voivat vaikuttaa lasten kasvuoloihin.

Hallituksen esityksessä on todettu, että kunnan viranomaisten tulisi seurata lastensuojelun näkökulmasta muun muassa rakenteellisia tekijöitä, lasten ja lapsiperheiden asumista, uusien asuntoalueiden rakentamisesta, vanhojen saneeramista sekä kulttuuri- ja harrastustoiminnan palvelujen tuottamista.

Lastensuojelulain 4 §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Sosiaalilautakunta hyväksyy yleiset perusteet ja ohjeet lautakunnan alaisen lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Lastensuojeluasetuksen 1 §:n mukaan ko. sosiaalilautakunnan hyväksymistä yleisistä perusteista ja ohjeista tulee käydä ilmi, miten kunnassa mm. kehitetään lasten ja nuorten kasvuoloja sekä tuetaan kasvatusta.

Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimuksen (SopS 59-60/1991) 3 artiklan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelinten toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Sopimuksen 34 artiklassa sopimusvaltion sitoutuvat myös suojelemaan lasta kaikilta seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön muodoilta. Suomessa lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus on tullut voimaan vuonna 1991.

Arviointi

On todettava, että ulkomainontaan liittyy monia muitakin kuin lastensuojelullisia näkökohtia. Sananvapaus, kuluttajansuoja ja tasa-arvo ovat tässä yhteydessä myös keskeisiä.

Lastensuojelulain mukaan sosiaalilautakunnan ja kunnan muiden viranomaisten on seurattava ja kehitettävä nuorten kasvuoloja sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä. Kasvuolojen kehittämisen ja epäkohtien poistamisen sisältöä ei ole tarkemmin määritelty eikä rajattu. Kasvuolojen kehittäminen ja epäkohtien poistaminen ei kaikissa kunnissa tarkoita välttämättä samoja asioita. Kunnanhan on järjestettävä lastensuojelu sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Jos esimerkiksi tietyntyyppisen ulkomainonnan voidaan katsoa olevan lapsille haitallista, niin lastensuojelulain tarkoittamaan kasvuolojen kehittämiseen ja epäkohtien poistamiseen voi kuulua myös tähän puuttuminen. Hallituksen esityksen perusteluissa mainitut esimerkit ovat kuitenkin luonteeltaan jossakin määrin toisentyypisiä kuten asumiseen ja kulttuuri- ja harrastustoiminnan palveluihin liittyviä. Toisaalta kasvuoloihin liittyvät seikat ovat sidoksissa myös kulloiseenkin yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Samat asiat, jotka ovat olleet ajankohtaisia 20 vuotta sitten, eivät ehkä enää ole yhtä ongelmallisia. Yhtäläillä yhteiskunnallinen muutos tuo esiin uusia haasteita lasten kasvuolojen kehittämiseksi.

Kasvuolojen seuraaminen, kehittäminen ja epäkohtien poistaminen vaativat kunnan toimielimiltä aktiivisuutta ja yhteistyötä. Lainsäätäjä ei ole yksilöinyt eikä toisaalta ole voinutkaan yksilöidä niitä toimintoja mitä ko. kokonaisuuteen kuuluu.

SUOMEN KUNTALIITTO

XX
XX

Rolf Eriksson
johtaja, sosiaali ja terveys

Samu Uotinen
neuvotteleva lakimies